

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 347.459

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.20>**Д. Карташев,**аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ
НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ**

Постановка проблеми. Безпека є одним із найважливіших факторів сталого розвитку суспільства. Високий рівень злочинності залишається однією з головних загроз для безпеки майна особи та самого громадянина. На це вказують статистичні дані. Важливим в даному контексті є не лише якісна робота правоохоронних органів (яка залежить, в тому числі, від обмеженості державного бюджету, недовіри громадян, корупції, перевантаженості роботою тощо), використання інститутів громадянського суспільства, а й застосування приватно-правових засобів захисту себе та свого майна від злочинних посягань. Дієвим засобом захисту тут може стати укладення договору з послуг охорони майна особи, а також персональної охорони фізичної особи. Враховуючи те, що договір по суті є цивільно-правовою категорією, необхідним є надання його характеристики з теоретичної точки зору, що надасть можливість вдосконалити формування його положень та більш якісно застосувати його на практиці.

Стан дослідження теми. Досліджень охоронних послуг у цивільному праві на рівні дисертаційних досліджень не так багато. Зокрема, можна виділити роботу такого науковця, як: Довбій С.П. [1]. Разом з тим, зазначена праця не враховувала новації цього інституту, пов'язаних з прийняттям

Закону України «Про охоронну діяльність» [2]. У 2015 році з'являються дослідження Козир Д.В. [3] та Бездітко Д.В. [4], які частково розглядають найбільш значущі теоретичні й практичні питання, що стосуються правової природи цивільно-правового договору охорони, і договору охорони життя та здоров'я фізичної особи, зокрема; його особливостей, порядку укладення та припинення, відповідальності сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору, а також природи відповідної цивільно-правової послуги. Однак, ці роботи лише частково окреслюють проблеми та надають вирішення деяких питань станом на 2015-й рік. Отже, станом на сьогодні фактично відсутнє цілісне дослідження, присвячене особливостям правового регулювання договору охорони, а суперечливість правозастосовної практики ускладнює створення ефективного законодавства та не забезпечує належний захист прав учасників цивільних правовідносин.

Метою статті є аналіз сутності договору надання послуг з охорони, визначення його особливостей застосування на практиці.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом можемо спостерігати зростання загрози протиправних посягань на життя, здоров'я громадян, на майно фізичних та юридичних осіб, що зумовлює потребу додаткового захисту майнових і немайнових прав та інтересів суб'єктів цивільних

правовідносин, який можна отримати шляхом укладання договору охорони.

Кодифікація цивільного законодавства, виокремлення договору охорони як різновиду договору зберігання сприяли становленню договірних охоронних відносин, розвитку їх ефективного правового регулювання. Зацікавленість суб'єктів у забезпеченні своєї безпеки, захисті майнових та немайнових прав зумовлює попит на договір охорони. Додаткової актуальності тема набуває при врахуванні особливостей, спричинених інформатизацією суспільства, стрімким розвитком інформаційних технологій (в тому числі, Інтернету речей, штучного інтелекту тощо), можливістю використання їх при здійсненні охоронної діяльності та забезпечення при цьому належного рівня захисту прав особи.

Відповідно до ст. 978 ЦК України «За договором охорони охоронець, який є суб'єктом підприємницької діяльності, зобов'язується забезпечити недоторканність особи чи майна, які охороняються. Володілець такого майна або особа, яку охороняють, зобов'язані виконувати передбачені договором правила особистої та майнової безпеки і щомісячно сплачувати охоронцю встановлену плату» [5].

Відповідно до спеціального Закону України [6] під охоронною діяльністю розуміється надання послуг з охорони майна юридичних та фізичних осіб, а також надання послуг із забезпечення безпеки громадян. Як і більшість цивільних відносин, відносини у цій сфері вимагають договірного врегулювання на рівні замовника і виконавця таких послуг. Згідно з українським законодавством договір охорони відноситься до цивільно-правових договорів.

Отже, суб'єкт охоронної діяльності надає послуги з охорони на підставі договору, укладеного із замовником у письмовій формі відповідно до законодавства. У договорах про надання послуг з охорони майна та фізичних

осіб відповідно до положень ЦК України визначаються умови відшкодування суб'єктом охоронної діяльності шкоди, заподіяної через неналежне виконання ним своїх зобов'язань.

Важливою умовою укладення договору про надання послуг з охорони є обов'язок замовника послуг з охорони майна надати суб'єкту охоронної діяльності для ознайомлення оригінали документів або завірені в установленому порядку їх копії, що підтверджують його право володіння чи користування майном на законних підставах, охорона якого є предметом договору, а також правомірність знаходження такого майна, транспортного засобу чи особи у визначеному місці охорони. [6]

Зазначимо, що договір з охорони є консенсуальним. Зміст послуги з охорони майна чи особи полягає у здійсненні сукупності технічних, організаційних чи інших дій, спрямованих на забезпечення стану непорушності предмета охорони, захисту від будь-яких посягань та сторонніх впливів, тоді як зберігач зобов'язаний вжити всіх належних заходів для забезпечення умов внутрішньої та зовнішньої схоронності речі, а також повернення переданої речі без зміни її характеристик і властивостей.

Закон України «Про охоронну діяльність» визначає організаційно-правові принципи здійснення господарської діяльності у сфері надання послуг з охорони власності та громадян, у ст. 1 закріплює визначення понять «охорона майна» та «охорона фізичної особи», які більш широко розкривають зміст послуги охорони. Так, під охороною майна розуміється діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення недоторканності, цілісності визначених власником і належних йому будівель, споруд, територій, акваторій, транспортних засобів, валютних цінностей, цінних паперів та іншого рухомого і нерухомого майна, з метою запобігання та/

або недопущення чи припинення протиправних дій щодо нього, для збереження його фізичного стану, припинення несанкціонованого власником доступу до нього та забезпечення здійснення власником цього майна всіх належних йому повноважень стосовно нього. Охорона фізичної особи визначається як діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу факторів (діяльності або бездіяльності) протиправного характеру. [6]

Договір охорони є виключно оплатним, що закріплено в ст. 978 ЦК України (на відміну від договору зберігання, щодо якого законодавець не дає такої чіткої вимоги щодо його оплатності).

Сторонами договору є замовник і охоронець. Замовником може бути власник охоронюваного майна або особа, яку охороняють, тобто будь-яка фізична чи юридична особа, котра звернулася за наданням охоронних послуг. Однак на практиці в даному контексті можуть виникнути проблеми, адже, як уже зазначалося вище, замовник послуги з охорони майна зобов'язаний надати суб'єкту охоронної діяльності для ознайомлення оригінали документів або завірені в установленому порядку їх копії, що підтверджують його право володіння чи користування майном на законних підставах, охорона якого є предметом договору, а також правомірність знаходження такого майна, транспортного засобу чи особи у визначеному місці охорони [6].

Тобто, особи, які бажають аби їх нерухоме майно взяли під охорону, вони повинні перед укладенням договору надати працівнику охоронної компанії документи, що підтверджують ваше право власності на даний об'єкт. Бажано все таки щоб це були

саме оригінали документів, адже копії легко підробити. Отже, основним замовником послуг з охорони майна виступає саме власник майна. Користувач (орендар) майна, дружина/чоловік/діти власника також можуть домовитись про охорону квартири, але фактично мають отримати на такі дії згоду власника, яка у письмовому вигляді має бути додана до самого договору. Така вимога напряму передбачена у ч.6 п.7 Ліцензійних умов, що закріплює обов'язок суб'єкта охоронної діяльності виконувати умови договорів з надання охоронних послуг на користь третіх осіб лише за їх письмовою згодою.

Отже, під охороною може знаходитися майно або ж особа. Ведучи мову про договір з охорони фізичних осіб необхідно зазначити, що він на відміну від інших цивільно-правових зобов'язань, не передбачений ЦК України, а тому регулювання таких відносин відбувається на підставі загальних положень зобов'язального права, аналізованому вище Законі та інших підзаконних нормативних актах. В науковій літературі надано наступне визначення договору охорони фізичних осіб: «це договір, за яким одна сторона (охоронець) зобов'язується забезпечити захист особистих немайнових інтересів іншої сторони (замовника) від протиправних зазіхань третіх осіб шляхом надання охоронних послуг, а замовник зобов'язується надати всі необхідні для цього умови та оплатити надані послуги» [7].

Що ж стосується договорів про охорону майна, то виділяють послуги з охорони **майна громадян**, охорони **майна юридичних осіб** та охорони **фізичних осіб**. **Найпоширенішими видами договорів охорони** є договори на охорону об'єктів (офіси, МАФи), квартир, вантажів (супроводження), готівки (інкасація), фізичних осіб та підтримання порядку під час масових заходів [8].

Крім вимоги щодо письмової форми договору охорони необхідною (істот-

ною) умовою є, зокрема, необхідність обов'язкового передбачення умов **відшкодування суб'єктом охоронної діяльності шкоди**, заподіяної через неналежне виконання ним своїх зобов'язань. Важливо передбачити конкретний **розмір майнової відповідальності** охоронної компанії та перелік умов, що звільняють сторони від відповідальності за договором. Інша сторона договору, **замовник**, також може нести відповідальність за таким договором, зокрема щодо відшкодування витрат, пов'язаних з помилковими викликами чи перезакриттям об'єкта після спрацювання сигналізації з його вини; вартість пошкоджених ним приладів охоронної сигналізації, а також відповідальність за несвоєчасну оплату послуг тощо.

Особливого значення при укладенні договору охорону є правильність опису конкретного об'єкта охорони та його місцезнаходження, визначення переліку майна, яке береться під охорону. В сукупності на практиці будуть мати значення та впливати на результат якісного надання послуг охорони всі супутні процеси, як, наприклад, додержання правил пропускної системи (якщо така передбачена), правильним використанням сигналізації та її справності, розмір території, технічне укралення території яка знаходиться під охороною тощо.

Особливостями договору охорони майна, що знаходиться в житлових приміщеннях, є наступне:

- передумовою укладання договору є обстеження житлового приміщення і обладнання його засобами охоронної сигналізації;

- замовник в односторонньому порядку оцінює вартість свого майна, що безпосередньо впливає на розмір щомісячної оплати послуг;

- розмір оплати послуг не залежить від їх фактичного обсягу;

- періодом охорони вважається час з моменту прийому об'єкта під охорону і до зняття його з охорони замовником чи довіреною особою.

Охорона несе перед замовником матеріальну відповідальність за збитки в межах вартості майна, оціненого замовником під час укладання договору.

Важливими є й умови, за яких охорона звільняється від відповідальності, а саме коли:

- особа, яка протиправно проникла в квартиру, затримана на місці;

- збитки, спричинені замовнику крадіжкою майна, виникли внаслідок проникнення в квартиру через місця, від обладнання яких технічними засобами охорони замовник відмовився;

- крадіжка здійснена за період, коли охорона тимчасово не могла здійснюватися з технічних причин, про що замовника було заздалегідь сповіщено;

- замовник не здав дублікати ключів від входних дверей квартири, під'їзду, холу, що перешкодило затриманню зловмисника;

- замовник розголосив присвоєний кодовий номер або правила користування технічними засобами охорони;

- замовник вніс зміни в схему охоронної сигналізації, внаслідок чого вона не спрацювала;

- шкода заподіяна без проникнення в квартиру та інші підстави.

Що стосується розірвання договору охорони, то таке право передбачається в самому договорі «за взаємною згодою», а також «в односторонньому порядку», що може мати місце за умови невиконання або неналежного виконання іншою стороною своїх обов'язків. Так, працівники охоронної служби можуть не виконати свої обов'язки, розкрадати матеріальні цінності з об'єкту, або ж замовник послуги має заборгованість за надані послуги, не усуває недоліки в зміцненні об'єкта, зазначені в акті обстеження тощо. Важливо також в договорі передбачити обов'язок завчасно письмово повідомляти іншу сторону про своє рішення припинити договірні відношення (за умови одностороннього розірвання

договору) за певний час (приміром, за 20–30 днів), що надасть можливість іншій стороні знайти іншого надавача таких послуг/іншу роботу.

В науковій літературі виділяють такі особливості договору охорони, що відрізняє його від інших договорів:

- особливий суб'єктний склад – специфіка охоронних послуг виключає їх надання на побутовому рівні, оскільки передбачає обов'язкову професійність охоронця;

- охоронна діяльність підлягає обов'язковому ліцензуванню;

- послуги з охорони надаються, як правило, за місцем розташування об'єкта, який охороняється;

- передумовою укладання договору охорони є, як правило, обстеження об'єкта охорони;

- надання охоронних послуг може носити епізодичний характер (протягом певних годин, у нічний час, у міру необхідності), проте ця обставина, за загальним правилом, не впливає на розмір оплати за послуги;

- обов'язки охоронця, як правило, обмежуються конкретним завданням, зокрема, не допустити крадіжку, розбій, грабїж на об'єкті;

- розмір оплати послуг охорони залежить від виду охорони (сил та засобів, які залучаються до виконання договору);

- охорона відповідає лише за дійсні збитки. [9]

Отже, можна стверджувати, що присвячена даному договору одна стаття Цивільного кодексу України є недостатньою для повноцінного регулювання. Закон України «Про охоронну діяльність» трохи «вирівнює» ситуацію яка склалася, однак він потребує удосконалення шляхом внесення пропозицій уточнення та розширення деяких його статей, які б враховували актуальні нині напрямки цифровізації суспільства.

Висновок. Аналіз практики багатьох країн свідчить про заохочення розвитку різних охоронних фірм, служб безпеки та різного роду гро-

мадських правоохоронних формувань, які в сукупності становлять базис недержавної правоохоронної системи. І укладення договору, який би передбачив всі ризики та реально забезпечив захист прав громадян, є одним з важливих етапів. Особливо актуальними є питання щодо врахування інформатизації суспільства, стрімкого розвитку інформаційних технологій (в тому числі, Інтернету речей, штучного інтелекту тощо), можливості використання їх при здійсненні охоронної діяльності та забезпечення при цьому належного рівня захисту прав особи.

Вважаємо, що як з теоретичної, так і з практичної точки зору, актуальним вбачається розгляд правового статусу учасників правовідносин з надання послуг охорони, підстав виникнення між ними таких відносин та умов притягнення до цивільно-правової відповідальності. Все вищезазначене зумовлює необхідність проведення дослідження послуг з охорони як об'єкта цивільних правовідносин на рівні окремого ґрунтового дослідження.

В контексті такого дослідження необхідним є аналіз нормативно-правових актів у сфері надання охоронних послуг, дослідження міжнародного досвіду правового регулювання договору про надання послуг з охорони, теоретичне осмислення досягнень правової доктрини та правозастосовної практики для створення ефективного механізму правового регулювання відносин з надання послуг в сфері охорони майна особи та самої особи.

Необхідно пам'ятати, що договорів охорони відноситься до категорії саме цивільно-правових договорів, хоч сама охоронна діяльність фактично напряму пов'язана з можливістю вчинення щодо об'єкту охорони кримінального правопорушення. Отже, важливим є той баланс, який необхідно зберегти під час прописування умов договору охорони.

Стаття присвячена питанням щодо укладення та виконання договору охорони. Розглянуто особливості договору охорони майна та договору охорони фізичних осіб.

Визначено, що безпека є одним із найважливіших факторів сталого розвитку суспільства. Високий рівень злочинності залишається однією з головних загроз для безпеки майна особи та самого громадянина. На це вказують статистичні дані. Важливим в даному контексті є не лише якісна робота правоохоронних органів (яка залежить, в тому числі, від обмеженості державного бюджету, недовіри громадян, корупції, перевантаженості роботою тощо), використання інститутів громадянського суспільства, а й застосування приватно-правових засобів захисту себе та свого майна від злочинних посягань. Дієвим засобом захисту тут може стати укладення договору з послуг охорони майна особи, а також персональної охорони фізичної особи.

Зроблено висновок про те, що аналіз практики багатьох країн свідчить про заохочення розвитку різних охоронних фірм, служб безпеки та різного роду громадських правоохоронних формувань, які в сукупності становлять базис недержавної правоохоронної системи. І укладення договору, який би передбачив всі ризики та реально забезпечив захист прав громадян, є одним з важливих етапів. Особливо актуальними є питання щодо врахування інформатизації суспільства, стрімкого розвитку інформаційних технологій (в тому числі, Інтернету речей, штучного інтелекту тощо), можливості використання їх при здійсненні охоронної діяльності та забезпечення при цьому належного рівня захисту прав особи.

Визначено необхідність додаткового подальшого дослідження

правового статусу учасників правовідносин з надання послуг охорони, підстав виникнення між ними таких відносин та умов притягнення до цивільно-правової відповідальності як з теоретичної, так і з практичної точки зору. В такому дослідженні метою стане аналіз нормативно-правових актів у сфері надання охоронних послуг, дослідження міжнародного досвіду правового регулювання договору про надання послуг з охорони, теоретичне осмислення досягнень правової доктрини та правозастосовної практики для створення ефективного механізму правового регулювання відносин з надання послуг в сфері охорони майна особи та самої особи.

Ключові слова: охоронні послуги, об'єкт охорони, суб'єкт охоронної діяльності, охорона майна, охорона фізичної особи, договір про надання послуг з охорони.

Kartashev D. General characteristics of the contract for the provision of security services

The article is devoted to issues related to the conclusion and execution of the protection agreement. The peculiarities of the contract for the protection of property and the contract for the protection of natural persons are considered.

It was determined that security is one of the most important factors of sustainable development of society. The high level of crime remains one of the main threats to the security of a person's property and the citizen himself. This is indicated by statistical data. Important in this context is not only the high-quality work of law enforcement agencies (which depends, among other things, on the limitations of the state budget, distrust of citizens, corruption, work overload, etc.), the use of civil society institutions, but also the use of private legal means of protecting oneself

and one's property from criminal encroachments. An effective means of protection here can be the conclusion of a contract for the protection of a person's property, as well as the personal protection of an individual.

It was concluded that the analysis of the practice of many countries shows the encouragement of the development of various security firms, security services and various types of public law enforcement formations, which together form the basis of the non-state law enforcement system. And the conclusion of an agreement that would foresee all risks and really ensure the protection of citizens' rights is one of the important stages. Especially relevant are the issues of taking into account the informatization of society, the rapid development of information technologies (including the Internet of Things, artificial intelligence, etc.), the possibility of using them in the implementation of security activities and ensuring the appropriate level of protection of personal rights.

The need for additional further research into the legal status of the participants in legal relations for the provision of security services, the grounds for such relations between them and the conditions for bringing them to civil liability from both a theoretical and a practical point of view is determined. In such a study, the goal will be the analysis of legal acts in the field of security services, the study of international experience in the legal regulation of the contract for the provision of security services, the theoretical understanding of the achievements of legal doctrine

and law enforcement practice in order to create an effective mechanism for the legal regulation of relations in the provision of services in the field of property protection person and the person himself.

Key words: security services, object of protection, subject of security activity, protection of property, protection of a natural person, agreement on the provision of security services.

Література

1. Довбій С.П. Договір охорони майна : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Х., 2004. 188 с.
2. Про охоронну діяльність: Закон України від 22.03.2012 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>
3. Козир Д. О. Договір охорони : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 20 с.
4. Бездітко Д. В. Договір охорони життя та здоров'я фізичної особи (тілоохоронництва) за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2015. 19 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Про охоронну діяльність: Закон України від 22.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>
7. Басова А. В. Поняття договору з охорони фізичних осіб. Форум права. 2013. № 2. С. 25–29.
8. Договір охорони: що повинні врахувати сторони. URL: <https://artius.ua/novini/statti/dogovir-ohoroni.html>
9. Заїка Ю. О. Договір охорони в системі цивільних договорів. Приватне право і підприємництво. 2018. Вип. 18. С. 134–138.

